

Plan van Aanpak Themaonderzoek contrabande in FPC's

1. Inleiding en aanleiding

Op woensdag 23 april 2014 is in het tv-programma 'Dit is de Dag van de EO' uitvoerig ingegaan op de aanwezigheid van contrabande¹ in forensisch psychiatrisch centrum (FPC) de Rooyse Wissel te Venray. Uit dit programma werd duidelijk dat in deze kliniek verblijvende patiënten kennelijk de beschikking hadden over mobiele (smart-)telefoons, koksmessen, drugs, sigaretten(boxen) en contant geld. Daarnaast bleken zij in de gelegenheid om, kennelijk zonder toezicht van personeel, te kunnen filmen op en nabij hun woonverblijven en met behulp van een mobiele telefoon vrijelijk te kunnen telefoneren met een journalist. Tijdens een van deze gesprekken verbleef de journalist langere tijd in de directe nabijheid van het complex van de Rooyse Wissel en had op dat moment visueel contact met een patiënt.

De vooraankondiging van deze uitzending was voor de Inspectie Veiligheid en Justitie aanleiding om, in nauw overleg met DForzo DJI, de staatssecretaris (VenJ) aan te geven nader onderzoek te willen doen naar de maatregelen die het FPC treft om het voorhanden hebben van contrabande te voorkomen.

De staatssecretaris heeft, na een persoonlijk bezoek aan het FPC op donderdag 24 april, de Inspectie verzocht dit onderzoek daadwerkelijk uit te voeren en op korte termijn over de bevindingen daarvan te rapporteren.

Op 7 en 8 mei 2014 heeft de Inspectie dit onderzoek onder de noemer 'incidentonderzoek' uitgevoerd bij FPC De Rooyse Wissel. Op 30 juni 2014 heeft het Hoofd van de Inspectie de rapportage van dit incidentonderzoek vastgesteld. De aard van het incident in De Rooyse Wissel vormt aanleiding om ook bij de overige FPC's onderzoek in te stellen naar de maatregelen die zij treffen om het voorhanden hebben van contrabande zoveel mogelijk te voorkomen. Dit Plan van Aanpak beschrijft de opzet van het themaonderzoek contrabande in FPC's. Het themaonderzoek leidt uiteindelijk tot een koepelrapport dat een landelijk beeld geeft van de wijze waarop FPC's omgaan met risico's rond de invoer en het voorhanden hebben van contrabande. De bevindingen uit het incidentonderzoek bij de Rooyse Wissel worden eveneens in dit koepelrapport opgenomen.

Afbakening

In Nederland zijn op dit moment negen forensisch psychiatrische centra. Twee van deze centra worden op korte termijn gesloten (FPC Oldenkotte en FPC 2Landen) en worden in dit onderzoek dan ook buiten beschouwing gelaten. De informatie uit het incidentonderzoek bij de Rooyse Wissel wordt wel betrokken in het koepelrapport, maar de locatie wordt niet opnieuw bezocht. Dit betekent dat in totaal zes FPC's worden bezocht. Dit zijn achtereenvolgens:

- De Kijvelanden
- Dr. S. van Mesdag
- Oostvaarderskliniek
- Pompekliniek
- Van der Hoeven Kliniek
- Veldzicht

Het onderzoek beperkt zich tot de intramuraal afdelingen van de FPC's. Op deze afdelingen geldt het hoogste beveiligingsniveau en is de aanwezigheid van contrabande, mede vanuit veiligheidsoogpunt, zeer onwenselijk. Op de extramuraal afdelingen van de FPC's zijn aan tbs-gestelden meer vrijheden

¹ Onder contrabande verstaat de Inspectie Veiligheid en Justitie: objecten of middelen die een risico zijn voor de veiligheid binnen het FPC en waarvan het bezit in strijd is met wettelijke bepalingen of door het FPC nader gestelde regels.

toegekend waardoor het bezit van bepaalde goederen (zoals bijvoorbeeld mobiele telefoons) niet als contrabande kan worden aangemerkt. Om tot een duidelijk afgebakend en toetsbaar onderzoeksobject te komen is er daarom voor gekozen om het onderzoek te beperken tot de intramurale afdelingen. Het tv-programma over de situatie in De Rooyse Wissel had ook betrekking op de aanwezigheid van contrabande op intramurale beveiligde afdelingen.

2. Doel- en probleemstelling

Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de wijze waarop forensisch psychiatrische centra door middel van beleid, uitvoering en (technische) veiligheidsvoorzieningen voorkomen dat contrabande binnen de intramurale afdelingen van FPC's voorhanden is en na te gaan of deze aanpak voldoende effectief is.

De probleemstelling van dit onderzoek luidt daarmee als volgt: "Voorkomen de door FPC's getroffen veiligheidsmaatregelen afdoende dat contrabande intramuraal beschikbaar is voor tbs-gestelden?"

Onderzoeksvragen

De probleemstelling valt uiteen in de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke maatregelen treffen forensisch psychiatrische centra om intramuraal de beschikbaarheid van contrabande voor tbs-gestelden te voorkomen en te onderkennen?
2. Zijn deze maatregelen effectief?

De Inspectie beoordeelt de maatregelen die de FPC's enerzijds treffen ter voorkoming van het binnenbrengen van contrabande en anderzijds ter onderkenning van de aanwezigheid van contrabande binnen het FPC. Ten aanzien van het voorkomen van het binnenbrengen van contrabande beoordeelt de Inspectie maatregelen in het kader van de omtrekbeveiliging, de toegangscontrole en de controle van binnenkomende post. Ten aanzien van het onderkennen van de aanwezigheid van contrabande binnen het FPC beoordeelt de Inspectie maatregelen in het kader van interne controles zoals urinecontroles en kamercontroles en in het kader van toezicht op de woonafdelingen.

3. Onderzoeksaanpak

De onderzoeksaanpak bij de zes FPC's die in dit onderzoek betrokken worden is dezelfde als bij het incidentonderzoek bij FPC De Rooyse Wissel. Voorafgaand aan elk van de zes bezoeken vraagt de Inspectie ter voorbereiding relevante informatie en documentatie op. Het betreft onder andere werkinstructies voor de uitvoering van de hierboven genoemde veiligheidsprocessen (omtrekbeveiliging, toegangscontrole, interne controles et cetera).

Het voor het incidentonderzoek opgestelde toetsingskader en de daarvan afgeleide vragenlijsten zullen ook voor dit onderzoek gehanteerd worden.

Tijdens het onderzoek wordt in elk van de FPC's gesproken met de directie, de functionarissen verantwoordelijk voor de veiligheid in de kliniek, socio-therapeutisch medewerkers, tbs-gestelden, (hoofd)behandelaren en de medezeggenschap. Het doel van deze gesprekken is om vast te stellen hoe beleid, uitvoering en (technische) beveiligingsvoorzieningen gericht zijn op het voorkomen en onderkennen van de aanwezigheid van contrabande. Daarnaast voert de Inspectie een dossieronderzoek uit waarbij specifieke aandacht is voor de kamer- en urinecontroles. Dit dossieronderzoek moet inzicht geven in de frequentie van het aantal controles en de mate waarin contrabande aanwezig is/onderkend wordt.

Elk deelonderzoek duurt in totaal twee dagen. Na afloop van elk van de zes deelonderzoeken stellen betrokken inspecteurs gespreksverslagen op van de gehouden interviews. Deze gespreksverslagen worden via een contactpersoon binnen het FPC voor wederhoor voorgelegd aan de gesprekspart-

ners met het verzoek binnen twee weken te reageren. Na ontvangst van de wederhoorreactie worden de gespreksverslagen, na zo nodig te zijn aangepast, vastgesteld. Indien in de wederhoorreactie iets als feitelijke onjuistheid is aangemerkt en dit niet tot aanpassing van het verslag leidt zal gemotiveerd richting FPC worden aangegeven waarom dit niet is gebeurd.

Op basis van alle gespreksverslagen wordt een koepelrapport opgesteld. In dit koepelrapport is per veiligheidsproces beoordeeld welke maatregelen de FPC's treffen en hoe effectief deze maatregelen zijn. Ook worden specifieke risico's benoemd. Per veiligheidsproces is een matrix opgenomen met daarin een vergelijking van de maatregelen die de verschillende FPC's treffen. Voor het proces toegangscontrole is bijvoorbeeld opgenomen of personeel gecontroleerd wordt en zo ja of dit op indicatie, steekproefsgewijs of algemeen is.

In een analysehoofdstuk beoordeelt de Inspectie de integraliteit van de getroffen maatregelen. De veiligheidsprocessen worden dan in samenhang gezien waarbij de vraag beantwoord wordt of de getroffen maatregelen afdoende voorkomen dat tbs-gestelden over contrabande kunnen beschikken.

Het koepelrapport wordt voor wederhoor voorgelegd aan de zeven (inclusief De Rooyse Wissel) afzonderlijke FPC's. Indien in de wederhoorreactie iets als feitelijke onjuistheid is aangemerkt en dit niet tot aanpassing van het rapport leidt zal gemotiveerd richting FPC worden aangegeven waarom dit niet is gebeurd.

4. Samenhang en afstemming met overige onderzoeken

Het onderzoek is een verbreding van het eerder uitgevoerde incidentonderzoek 'Contrabande in FPC De Rooyse Wissel'. Samen met de bevindingen uit dat onderzoek leidt dit onderzoek tot een koepelrapport over de maatregelen die FPC's treffen om het voorhanden hebben van contrabande te voorkomen en de effectiviteit van deze maatregelen.

Indien op een van de locaties gedurende de onderzoeksperiode tevens een ander onderzoek door de Inspectie plaatsvindt, zal hiermee in de planning rekening worden gehouden.

5. Communicatie

Voorafgaand aan het onderzoek

Na vaststelling van dit Plan van Aanpak wordt het onderzoek aangekondigd bij de zes FPC's. In de aankondigingsbrief wordt verzocht een vast contactpersoon aan te wijzen waarmee de Inspectie over de voorbereiding van het onderzoek communiceert. Het betreft dan o.a. de aanlevering van de verzochte informatie en de afstemming over het programma. Voor aanvang van het onderzoek ontvangt deze contactpersoon het toetsingskader.

Tijdens het onderzoek

Tijdens het onderzoek verloopt de communicatie over de concept-verslagen en het concept-rapport via bovengenoemde contactpersoon. Ook het opvragen van aanvullende informatie loopt via deze contactpersoon.

Na het onderzoek

Nadat de rapportage is vastgesteld wordt deze aangeboden aan de staatssecretaris. Contactpersonen bij DSP en DForZo ontvangen tegelijkertijd -onder embargo- een kopie van het rapport zodat de beleidsreactie voorbereid kan worden.

6. Projectorganisatie en (detail)planning

Doorlooptijd en planning

In totaal dienen zes instellingen onderzocht te worden. Na vaststelling van dit plan van aanpak zal het eerste bezoek aangekondigd worden waarna het zes weken later plaats kan vinden. Na elke onderzoekweek volgt een week voor verslaglegging en opvragen en verwerken aanvullende informatie. In de week daarna worden de verslagen voor wederhoor verstuurd en wordt gestart met de voorbereiding op het volgende onderzoek. De onderzoekscyclus van een deelonderzoek beslaat dus steeds drie weken. Tussentijds dienen de wederhoorreactie te worden verwerkt. Bij vaststelling van dit plan van aanpak in week 32 ziet de planning en dan als volgt uit.

Tabel 1: Onderzoek planning

Week	Onderzoeksactiviteit	
32	Aankondiging	
37	FPC 1 voorbereiden	
38	FPC 1 onderzoek uitvoeren	
39	FPC 1 gespreksverslagen uitwerken	FPC 1 aanvullende info opvragen en verwerken
40	FPC 1 gespreksverslagen voor wederhoor versturen	FPC 2 voorbereiden
41	FPC 2 onderzoek uitvoeren	
42	FPC 2 gespreksverslagen uitwerken	FPC 2 aanvullende info opvragen en verwerken
43	FPC 2 gespreksverslagen voor wederhoor versturen	FPC 3 voorbereiden
44	FPC 3 onderzoek uitvoeren	
45	FPC 3 gespreksverslagen uitwerken	FPC 3 aanvullende info opvragen en verwerken
46	FPC 3 gespreksverslagen voor wederhoor versturen	FPC 4 voorbereiden
47	FPC 4 onderzoek uitvoeren	
48	FPC 4 gespreksverslagen uitwerken	FPC 4 aanvullende info opvragen en verwerken
49	FPC 4 gespreksverslagen voor wederhoor versturen	FPC 5 voorbereiden
50	FPC 5 onderzoek uitvoeren	
51	FPC 5 gespreksverslagen uitwerken	FPC 5 aanvullende info opvragen en verwerken
		FPC 5 gespreksverslagen voor wederhoor versturen
52		
01		FPC 6 voorbereiden
02	FPC 6 onderzoek uitvoeren	
03	FPC 6 gespreksverslagen uitwerken	FPC 4 wederhoorreactie verwerken + vaststellen
		FPC 6 aanvullende info opvragen en verwerken
		FPC 6 gespreksverslagen voor wederhoor versturen
		FPC 5 wederhoorreactie verwerken + vaststellen
04	Schrijven koepelrapport	
05	Schrijven koepelrapport	
06	Schrijven koepelrapport	
07	Schrijven koepelrapport	
08	Koepelrapport voor wederhoor aanbieden	
09		
10		
11	Wederhoorreacties verwerken	Koepelrapport naar review
12	Terugkoppelen verwerking wederhoor	Review koepelrapport
13	Vaststellen koepelrapport in MT	
14	Aanbieden aan staatssecretaris	
15		
16		
17		
18		
19	Publicatie en openbaarmaking rapport	

De uitvoering van het onderzoek vangt dus aan in week 38 (17 en 18 september). Vervolgens vinden er deelonderzoeken op locatie plaats in de weken: 41; 44; 47; 50 en 2. De beoogde datum voor vaststelling van het rapport is maandag 23 maart. Het rapport wordt dan openbaar op 4 mei 2015.

Risico's

Mogelijk is de planning te ambitieus. Daarom worden eerst uitsluitend de eerste drie onderzoeken aangekondigd. Indien gaande het proces blijkt dat niet alle data binnen de beschikbare tijd verwerkt kan worden dan kan de planning voor de laatste drie onderzoeken eventueel bijgesteld worden. Uiterlijk zes weken voordat de vierde instelling volgens de opgenomen planning bezocht dient te worden (47-6) wordt hierover een besluit genomen. Dit is in week 41 als de tweede instelling be-

zocht wordt. Er is dan voldoende ervaring met de dataverwerking van het eerste bezoek om tot een afgewogen besluit te komen.